

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

Warszawa, 23 lutego 2015 r.

ZEW.422.12.2015.JF

Pani
Joanna Kluzik-Rostkowska
Minister Edukacji Narodowej

z uwagi na rosnącą liczbę spraw kierowanych do Rzecznika Praw Dziecka dotyczących naruszenia przez nauczycieli praw i dobra dziecka, kilkakrotnie zwracałem się do Ministra Edukacji Narodowej o wprowadzenie zmian w przepisach w zakresie odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli (wystąpienia Rzecznika Praw Dziecka z dnia 19 maja 2011 r., 4 kwietnia 2012 r., 19 grudnia 2014 r.¹). Moje postulaty do tej pory nie zostały zrealizowane. W związku z powyższym, przedstawiam je po raz kolejny z jednoczesnym wnioskiem o pilne podjęcie działań celem dokonania zmian w stosownych aktach prawnych. Oceniam, że dobro dzieci w polskim systemie oświaty jest zbyt często naruszane. Nie można zatem uznać, że rozwiązania prawne w tym zakresie są satysfakcjonujące.

Pilnego uregulowania wymaga:

- 1) powołanie do składu komisji dyscyplinarnych – oprócz nauczycieli – także osób z wykształceniem prawniczym (nie zawsze nauczyciel – członek komisji – potrafi stawić czoła wytrawnym adwokatom, reprezentującym obwinionego nauczyciela);
- 2) wprowadzenie możliwości wniesienia zażalenia na postanowienie rzecznika dyscyplinarnego;
- 3) umożliwienie udziału w pracach komisji dyscyplinarnych rodzicom/opiekunom prawnym (lub ich prawnym przedstawicielom) w sytuacjach, gdy chodzi o naruszenie praw i dobra dziecka;
- 4) przyznanie rodzicom/opiekunom prawnym poszkodowanego ucznia uprawnień strony w sprawach dotyczących naruszenia praw i dobra dziecka (prawo do wnoszenia

¹ <http://brpd.gov.pl/wystapienia>

- zażaleń/odwołań oraz otrzymywania informacji o wynikach postępowań wyjaśniającego i dyscyplinarnego);
- 5) umożliwienie osobie wnoszącej sprawę złożenia zażalenia/odwołania w trybie postępowania dyscyplinarnego;
 - 6) określenie warunków, w jakich może być przesłuchiwane dziecko w trybie postępowania dyscyplinarnego. Zwracałem uwagę, że należy zapewnić mu szczególną ochronę zarówno w postępowaniu wyjaśniającym, jak i w postępowaniu przed komisją dyscyplinarną. W mojej ocenie, gruntownego rozważenia wymaga fakt powoływania ucznia, który nie ukończył 15. roku życia na świadka. Na pewno powołanie dziecka na świadka wymaga zapewnienia szczególnych środków ochrony. Konieczne jest zabezpieczenie jego dobra przed wtórnym krzywdzeniem. Dobrym przykładem zapewnienia takiej ochrony są przesłuchania dzieci w warunkach przyjaznych, przewidziane w procedurze karnej. Przesłuchanie dziecka w odpowiednich warunkach nie tylko w prawidłowy sposób zabezpiecza małoletniego świadka, ale także gwarantuje uzyskanie wartościowego materiału dowodowego.
 - 7) rozszerzenie odpowiedzialności dyscyplinarnej na wszystkich nauczycieli zatrudnionych w niepublicznych przedszkolach i niepublicznych placówkach prowadzonych przez kościelne osoby prawne;
 - 8) wydłużenie terminu wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, który jest uzależniony od daty popełnienia przez nauczyciela nagannego czynu. Art. 81 mówi: *Postępowanie dyscyplinarne nie może być wszczęte [...] po upływie 3 lat od popełnienia tego czynu [...]*. Uważam, że w przypadku naruszenia praw i dobra dziecka termin ten powinien być wydłużony, w szczególności jeśli chodzi o sprawy dotyczące uchybienia godności zawodu nauczyciela poprzez nawiązanie bliskich relacji o różnym charakterze i stopniu nasilenia między nauczycielem a uczniem. Przykładem są sprawy dotyczące dopuszczenia się przez nauczycieli czynności seksualnych wobec uczniów oraz obcowania z nimi, które zostają niejednokrotnie ujawnione dopiero po kilku latach od zdarzenia.

Do wymienionych powyżej, już wcześniej przedstawianych Ministrowi Edukacji Narodowej postulatów, dołączam kolejny wniosek – o umożliwienie Rzecznikowi Praw Dziecka wniesienia zażalenia na postanowienia rzecznika dyscyplinarnego i komisji dyscyplinarnej pierwszej instancji, jak również odwołania od orzeczeń wydawanych przez komisje dyscyplinarne pierwszej i drugiej instancji.

W ostatnich odpowiedziach Ministra Edukacji Narodowej (z 27 września 2012 r. i 22 stycznia 2015 r.) na moje wystąpienia zostałem poinformowany, że wprowadzenie proponowanych przeze mnie zmian będzie możliwe dopiero po nowelizacji ustawy – Karta Nauczyciela, oraz że działania w tym zakresie zostały już podjęte, a następnie wstrzymane po zakończonym etapie uzgodnień międzyresortowych i społecznych konsultacji².

Zwracam uwagę Pani Minister, że większość moich propozycji dotyczy zmian w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z 22 stycznia 1998 r. w sprawie komisji dyscyplinarnych dla nauczycieli i trybu postępowania dyscyplinarnego (Dz. U. Nr 15 poz. 64). Zmian w ustawie – Karta Nauczyciela wymaga tylko pkt 8 oraz nowy postulat Rzecznika Praw Dziecka dotyczący możliwości wniesienia zażalenia na postanowienia rzecznika dyscyplinarnego i komisji dyscyplinarnej pierwszej instancji, jak również odwołania od orzeczeń wydawanych przez komisje dyscyplinarne pierwszej i drugiej instancji.

Art. 85 Karty Nauczyciela zawiera jasne i wyraźne upoważnienie ustawowe dla ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania *do wydania rozporządzenia określającego skład i właściwość komisji dyscyplinarnych dla nauczycieli, zasady i tryb ich powoływania, wyznaczania składów orzekających, powoływania rzeczników dyscyplinarnych i obrońców oraz tryb postępowania dyscyplinarnego i wykonywania kar dyscyplinarnych i ich zatarcia.*

Pierwsze rozporządzenie w sprawie komisji dyscyplinarnych dla nauczycieli i trybu postępowania dyscyplinarnego zostało wydane na podstawie art. 85 Karty Nauczyciela, przez Radę Ministrów jeszcze 19 sierpnia 1982 r.³ Kolejne rozporządzenie, które obowiązuje nadal, wydano – także na podstawie wspomnianego art. 85 – w dniu 22 stycznia 1998 r. W 2000 roku, po nowelizacji ustawy – Karta Nauczyciela (ustawa z dnia 18 lutego 2000 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz o zmianie niektórych innych ustaw – Dz. U. Nr 19, poz. 239 z późn. zm.) pojawiły się wprawdzie sugestie, że przepisy rozporządzenia w sprawie komisji dyscyplinarnych dla nauczycieli i trybu postępowania dyscyplinarnego utraciły moc na podstawie art. 16 ww. ustawy (*do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w ustawie, o której mowa w art. 1, zachowują moc*

² odpowiedzi Ministra Edukacji Narodowej z 27 września 2012 r. znak DWST – WPZN – 423/58/BSZ/123 i z 22 stycznia 2015 r. znak DWST.WPZN.6026.2.2015.EW

³ pierwotne brzmienie art. 85 Karty Nauczyciela:

Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa skład i właściwość komisji dyscyplinarnych dla nauczycieli, zasady i tryb ich powoływania, wyznaczania składów orzekających, powoływania rzeczników dyscyplinarnych i obrońców oraz tryb postępowania dyscyplinarnego i wykonywania kar dyscyplinarnych i ich zatarcia.

dotychczasowe przepisy wykonawcze w zakresie, w jakim nie są sprzeczne z ustawą, nie dłużej jednak niż przez okres 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy), ale zostały one rozwiane orzeczeniem Sądu Najwyższego. W dniu 18 maja 2011 r. Sąd Najwyższy w uchwale Siedmiu Sędziów stwierdził, że rozporządzenie w sprawie komisji dyscyplinarnych dla nauczycieli i trybu postępowania dyscyplinarnego nadal obowiązuje.

Kolejno, 10 lutego 2011 r. opracowany został nowy projekt rozporządzenia w sprawie komisji dyscyplinarnych dla nauczycieli i trybu postępowania dyscyplinarnego. Ww. projekt zakładał wydanie rozporządzenia na podstawie art. 85 Karty Nauczyciela. Jak wynika z informacji znajdujących się na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Ministerstwa Edukacji Narodowej, ww. projekt został skierowany do uzgodnień międzyresortowych i konsultacji społecznych. Brak jednak informacji o jego dalszej ścieżce legislacyjnej.

Wobec faktu, że na podstawie art. 85 Karty Nauczyciela wydano dwa rozporządzenia oraz powstał co najmniej jeden projekt kolejnego rozporządzenia, nie można zgodzić się ze stanowiskiem Ministra Edukacji Narodowej wyrażonym w piśmie z 22 stycznia 2015 r. z którego wynika, że nowelizacja ustawy – Karta Nauczyciela jest *niezbędna dla dokonania zmiany przepisów wykonawczych regulujących odpowiedzialność dyscyplinarną nauczycieli.*

Zmian w Karcie Nauczyciela nie wymaga również realizacja mojego postulatu z 19 grudnia 2014 r. Kwestia odpowiedzialności dyscyplinarnej, jakiej podlegają nauczyciele zatrudnieni w niepublicznych przedszkolach i niepublicznych placówkach prowadzonych przez kościelne osoby prawne została bowiem określona w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 19 listopada 2002 r. w sprawie *szczegółowego zakresu uprawnień i obowiązków nauczycieli i wychowawców zatrudnionych w niepublicznych przedszkolach i niepublicznych placówkach prowadzonych przez kościelne osoby prawne* (Dz. U. Nr 204, poz. 1722 z późn. zm.). Zgodnie z §9 tego rozporządzenia podlegają jej jedynie nauczyciele mianowani i dyplomowani.

W świetle powyższego, nie jest dla mnie zrozumiałe stanowisko Ministra Edukacji Narodowej wskazujące, że w celu dokonania zmian w treści rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 stycznia 1998 r. w sprawie komisji dyscyplinarnych dla nauczycieli i trybu postępowania dyscyplinarnego (Dz. U. Nr 15 poz. 64) oraz rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 19 listopada 2002 r. w sprawie *szczegółowego zakresu uprawnień i obowiązków nauczycieli i wychowawców zatrudnionych w niepublicznych przedszkolach i niepublicznych placówkach prowadzonych przez kościelne*

osoby prawne (Dz. U. Nr 204, poz. 1722 z późn. zm.) – konieczne są uprzednie zmiany w ustawie z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2014 r. poz. 191 j.t.).

Mając na uwadze powyższe oraz na podstawie art. 10a i art. 11 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. z 2000 r. Nr 6, poz. 69 z późn. zm.), zwracam się do Pani Minister o pilne podjęcie prac legislacyjnych zmierzających do uwzględnienia moich uwag w pierwszej kolejności w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 stycznia 1998 r. *w sprawie komisji dyscyplinarnych dla nauczycieli i trybu postępowania dyscyplinarnego* (Dz. U. Nr 15 poz. 64) i rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 19 listopada 2002 r. *w sprawie szczegółowego zakresu uprawnień i obowiązków nauczycieli i wychowawców zatrudnionych w niepublicznych przedszkolach i niepublicznych placówkach prowadzonych przez kościelne osoby prawne* (Dz. U. Nr 204, poz. 1722 z późn. zm.), a następnie w ustawie – Karta Nauczyciela. W tej ostatniej kwestii zwrócę się także do Przewodniczącego Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży Sejmu RP celem podjęcia prac legislacyjnych zmierzających do uregulowania podnoszonych przeze mnie problemów. Powyższe działania są niezbędne, aby dobro dziecka pozostającego w polskim systemie oświaty było chronione w najwyższym stopniu.

Z wyrazami szacunku
Marek Pietsch